

Volksdevotie brengt God dichtbij

Drie heren in gesprek over het thema volksdevotie: twee uit Brabant, waar volksdevotie gemeengoed is, en een bisschop die zichzelf 'niet zo'n kaarsenbrander' noemt. Hoe kijken ze aan tegen de verschillende uitingen van volksgeloof? Brengt dat God inderdaad dichterbij?

Tekst: **Marlies Bosch**

Jos van Brussel

Peter van Zoest (Boxtel, 1953) verbleef korte tijd in een trappistenklooster, mediteerde bij de Maharishi's, de goeroe van de Beatles, trouwde en studeerde in Tilburg theologie. Daarna werd hij eindredacteur van de media van de Nederlandse kerkprovincie. In 2003 startte hij een tekst- en communicatie bureau voor levensbeschouwelijke en religieuze instellingen. Van Zoest beheert websites over volksdevotie en eucharistische aanbidding.

Jos van Bussel (Apeldoorn, 1958) ontmoette zijn vrouw in Lourdes tijdens een bedevaart. Hij is directeur van de Stichting VNB (Verenigde Nederlandse Bedevaarten) en heeft in die functie een directe band met mensen die op bedevaart gaan naar oorden van devotie.

Bisschop Gerard de Korte (1955) vindt zich de laatste jaren in devotie gegroeid. Als ere-kapelaan van de orde van Malta gaat hij jaarlijks op bedevaart naar Lourdes. Oorspronkelijk had hij

daar weinig affiniteit mee maar nu gaat hem het aansteken van een kaarsje bij de grot voor diverse intenties gemakkelijker af.

Persoonlijke devotie

Bisschop De Korte: 'Ik ben niet zo'n kaarsenbrander, maar vind dat nu toch een mooi moment. Het is een vorm van volksdevotie. In de katholieke cultuur hebben we natuurlijk een veelheid van devotievormen. Als theoloog vraag ik me wel af: brengt devotie de mensen dichterbij Christus of belemmert die devotie dat?'

Peter van Zoest: 'Ik heb de Eucharistische aanbidding herontdekt. Als kind ging ik vaak mee naar het Lof, voor mij een mystiek gebeuren. Dat blijft je bij. Dat ervaar ik ook sterk bij de eucharistische aanbidding. Als Brabander ben ik opgevoed in de cultuur van kaarsjes opsteken, kapelletjes bezoeken en processies lopen.'

Jos van Bussel:

'Ook ik woon nu in Brabant. Ik ben in 1976 voor het eerst naar Lourdes geweest, heb daar mijn Brabantse vrouw ontmoet. Er is een baan uit voortgekomen, dus ja, voor mij is die plek heel belangrijk.'

Band Kerk en devotie

In het zuiden van het land is volksdevotie sterker ontwikkeld dan in ons bisdom, alhoewel ook hier diverse processies in ere worden hersteld waaronder die met de schedel van Bonifatius in Dokkum, met Maria in Warfhuizen en de tweejaarlijkse Maria-processie in Leeuwarden. Er worden nog steeds nieuwe grotten en kapellen gebouwd en ingezegend. Volksdevotie ontstaat van onderop. Er wordt vaak uiting aan gegeven door mensen met een religieus gevoel.

Peter van Zoest: 'Volksdevotie staat niet los van de Kerk'

Bisschop De Korte: 'Hedendaagse devotionele uitingen zijn heel breed, staan voor vroomheid, voor vernieuwing van geestelijk leven. Maria vertegenwoordigt de warme, moederlijke kant van religie, als de vrouw die haar zoon verliest. Met oude elementen in de devotie appelleer je aan het religieuze gevoel dat mensen hebben. Die verering helpt absoluut om mensen in contact met God te brengen.'

Van Zoest: 'Volksdevotie staat niet los van de Kerk, maar wordt er door begeleid. Daar ligt een belangrijke rol voor de Kerk. In Brabant is sprake van een ware 'kapelletjesrage'. Op particulier initiatief schieten prachtige kapellen als paddenstoelen uit de grond.'

Heilig Hart

Bisschop: 'In de Middeleeuwen staat het woord devotie voor vroomheid, voor vernieuwing van het geestelijk leven, voor oprecht, vroom, christelijk leven. Volksdevotie heeft andere vormen, naast Kerk en sacramenten. Het staat niet los van de Kerk, bedevaarten worden door de Kerk begeleid en ondersteund. In Lourdes is het door Maria naar Christus. De Heilig Hart devotie heeft voor velen vandaag een zoet imago gekregen maar is in feite een krachtige devotie. De liefde van Christus is immers gekoppeld aan de kruisdood. Daar is niets

weeïgs aan. Het is de keiharde werkelijkheid.'

Van Zoest: 'Het appelleert aan een religieus gevoel van mensen om iets tastbaars te vereren, zoals relieken. Vroeger gingen mensen daarvoor naar de Kerk, niet voor de eucharistie. Eigenlijk is de eucharistische aanbidding een vorm van reliekverering.'

Bisschop: 'De Rooms-katholieke Kerk geeft massaal ruimte aan volksdevotie, zoals de talloze kaarsjes die gebrand worden. Ik zie het ook in de intentieboeken met mooie gebeden.'

Lourdes

Van Bussel: 'Lourdes is niet zo heel veel veranderd. De mensen flaneren voor de grot, zitten op terrasjes, kopen devotionalia, maar dat was altijd al zo. Lourdes brengt de commercie niet, dat doen de mensen die er komen. Wij gaan met mensen in Lourdes al de eerste middag shoppen, dat geeft rust. Daarna kunnen ze zich aan de bedevaart zelf wijden. Het tijdsbeeld is veranderd, maar mensen willen nog steeds in het bad, de grot aanraken, kaarsjes aansteken. Maar ook plaatsen in Nederland zijn belangrijk. Mijn vrouw en ik gaan in de meimaand altijd te voet naar de Sint Jan en de Oirschotse kapel. Miljoenen mensen gaan op bedevaart, lopen de weg naar Santiago de Compostella. Daar zijn heel

Jos van Bussel: 'Lourdes geeft de mensen rust'

veel 'niet-gelovigen' bij. Voor mij is volksdevotie alles wat mensen zelf doen om hun geloof te beleven.'

Peter van Zoest: 'Veruit de meeste katholieken zie je haast nooit in de kerk. Maar ze hebben wel een sterk emotionele band met het geloof die tot uiting komt in volksdevotie. Deze mensen worden in het laatste Ad Limina rapport van de bisschoppen 'geloofsleerlingen' genoemd. De trouwe kerkgangers worden gekoesterd als een soort 'heilige-rest-kerk'. Dat vind ik discriminerend en daar teken ik bezwaar tegen aan.'

Vriendschap met Christus

Bisschop De Korte: 'In de volkskerk worden veel kinderen gedoopt, maar ouders doen vervolgens niet aan geloofsofvoeding. Ikzelf spreek niet graag over de heilige rest-kerk, in mijn beleving is dat zeer on-katholiek. Mensen die niet naar de

kerk gaan beschouw ik als volledige leden van de kerk, tenslotte zijn ze gedoopt. We moeten als kerk onze eigen sacramenten wel serieus nemen. Er is altijd een zekere spanning tussen de theoloog en historicus in mij. Natuurlijk hoop je dat mensen de eucharistie vieren, uiteindelijk in vriendschap met Christus gaan leven, maar als historicus weet ik dat er door de eeuwen heen altijd verschillen zijn geweest in deelname. Je hebt altijd 'religieuze virtuozen' die met geloof bezig zijn, maar er zijn ook mensen die maar af en toe naar de kerk gaan. Voor mij hoort 'de schare' er wezenlijk bij. Wij moeten oppassen dat wij niet gaan neerkijken op mensen aan de rand van de kerk.'

Taxichauffeur

Van Bussel: 'We kwamen een keer aan in Lourdes. Daar hoorde een man dat zijn zoon een auto-ongeluk had gehad. Voordat hij in het vliegtuig terug stapte ben ik even met hem langs de grot gegaan. Later kwam hij weer, kreeg hartproblemen. Toen kwam diezelfde zoon direct naar Lourdes en vertelde me dat zijn vader het steeds had gehad over de 'taxichauffeur' die nog met hem langs de grot was geweest. Die chauffeur was ik, dat was zo mooi. Een andere man van 90 had net bisschop Muskens gesproken en stierf daar. Zijn dochter was daar zo blij mee. Ik heb de blijdschap gezien die dan rondom de dood kan verkeren. Dat heeft alles met de plek van de bedevaart te maken. Het is geen gewone badplaats!'

Websites Peter van Zoest: www.volksdevotie.nl en www.eucharistischeaanbidding.nl

Peter van Zoest